

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Cluj-Kolozsvár * VI. évfolyam * 221. szám

Igazgató: SZÉKELY BÉLA

5684. Kiszlev 13 * 1923 november 21 Szerda

A nagy instrumentum

Valahogy ismét belekerültünk az események világsodrába. Nem mint cselekvő tévgyező, ő ettől még nagyon távol vagyunk. Passzív, szenvedő hősként taszítottak ki a kavargó, vad események frontjára. Ami a zsidósággal az utóbbi hónapok alatt a legtöbb európai országban történt, méltán emlékeztet a barbár középkor legsötétebb napjaira. A világ zsidósága végre gondolkodni kezd sorsa felől. Hiszen eddig is, bárhol élt a zsidó, magával hozta az elzártság érzését, tudatosan, vagy tudattalanul, mintha ez az érzés évezredek örökségként szállott volna nemzedékről-nemzedékre. Ettől az érzéstől senkisé nem tudott szabadulni, még azok a zsidók sem, akik megváltoztatták belépőjegyüket az európai kultúrába. Ok is magukkal cipelték ezt az érzést és az idegen miljö, amelybe be akartak olvadni, csak erősítette ezt. A tizenkilencedik század végéig még azt lehetett hinni, hogy ez csupán átmeneti jelenség, amely megszűnik, mielőtt a felvilágosodás korszaka ráköszönt Európára, de a mai tanulságok azt mutatják, hogy mindaz, amit emancipációnak és felvilágosodottnak nevezünk eddig, nem egyéb üres külsőségnél, amely soha sem telt meg belső tartalommal. A cionizmus már negyedszázaddal ezelőtt felismerte ezt a történelmi igazságot és ebből kiindulva formulázta meg a zsidóság új feladatát. Mint az egyetemes emberiség alkotórésze, a saját földünkön és a saját egyéniségünknek megfelelően kell dolgoznunk a közös emberi kultúra érdekében. Felismertük a célt, kitűztük a feladatot, de milyen messze vagyunk még a cél elérésétől, milyen messze vagyunk még az eszközöktől, amelyek hozzásegíthetnének népi feladatunk megoldásához. Ez nem jelenti azt, hogy a cionizmus kátyúba rekedt. Hatalmas munka és nagy haladás történt az első cionista világkongresszustól a tizenharmadikig. Az eszme olyan széles körökben hódított, az energiák úgy megszorodtak, hogy a világpolitika legdöntőbb faktora is kénytelenek voltak számolni a cionizmussal, mint az eleven, új zsidóság szabadságmozgalmával. Ennek a ténynek elismerését tartalmazza az a nemzetközi szerződés és okmányok, amelyek kétezer év után ismét elismerik a zsidó nép ősi jogát Palesztinára. A deklarációk és szerződések azonban csak a keretét adják meg a zsidó újjászülés gondolatának. Elő tartalommal megtölteni azt: az egész zsidó nép feladata.

Csak az a nép, amelynek oly jelentős történelme van, mint a zsidónak, amely nemcsak a multat világítja be, de erős sugarait ráveti a jövőre is, csak egy ilyen nép vállalkozhat arra, hogy oly hosszú száműzetés után ismét magasra emelje a népi újjászülés gondolatát, újra belegyökerezze politikai erejét az ősi talajba nem csupán eszmeileg, de tényleges, gyakorlati tettek által a parlagon heverő ősi ország gyors kolonizálása segítségével.

Még nincsen megírva a palesztinai gyarmatok története, ottani ifjúságunk szóltan hősiessége, az az égő idealizmus, amelynek csak egy tartalma van: Cion. Mindez még nincsen ékes szavakban foglalva, de él és szemünk előtt lebeg és nekünk szövegnyelve kell bevallanunk, hogy mindaz, amit mi teszünk itt a zsidóságért, csak árnyéka a pionirok munkájának. Minden jelentős Erec Jisraeltől hőskölteleményt zeng arról a páratlan munkáról. Utakat építenek, mocsarakat száritanak, feltörik az évezredek parlagot és árnyas erdőket varázsolnak a kopár sziklák fölé. Ezek mind tettek, amelyeket csodálatos önfeláldozással és törhetetlen hittel valósítottak meg ifjú utódoink. Mit tettünk mi, galutbeli zsidók e hősi cselekedetekkel szemben? Vajjon megtettük kötelességünket ezen ifjúság iránt, hogy ne akadjon meg az ő munkára feszülő karuk, hogy ne torpanjon meg az ő csodálatos lelkesedésük,

amely számunkra is házat épít Palesztinában? Ezekre a kérdésekre szomorú feleletet kapunk azokban a számszerű kimutatásokban, amelyek arról szólnak, milyen mértékben segítette a világ zsidósága ezt az egész történelemben páratlanul álló országépítő munkát.

Minden zsidó, aki nem hunyja be a szemét és nem dugja be a fülét a körülötte zajló események előtt, napról-napra bizonyítékokat szerez arra, mennyire természetes és logikus, hogy a zsidók az elzártság és hontalanság érzésével élnek a világon. Egy rettenetes politikai család a világ minden baját a mi terhünkre akarja írni. Mi jól tudjuk, hogy busásan kivették részünket az európai kultúra felvirágoztatásában, sokkal többet áldoztunk ennek a célnak, mint amennyit népi érdekeink megengedtek volna. De megtettük, mert hittünk ebben a kultúrában. Hittünk abban, hogy a kultúra eltünteti majd azokat a válaszfalakat,

amelyek nép és nép, faj és faj, ember és ember között fennállanak. Az ellenségeink azonban napról-napra egyre nyomatékosabban figyelmeztetnek, hogy a válaszfalak ma még sokkal erősebbek, mint valaha. Napról-napra fenyegetőbben figyelmeztetnek bennünket, hogy zsidók vagyunk. Nem lehet más feleletünk erre mint az, hogy öntudatos néphez illően, büszkén vállaljuk zsidóságunkat, vállaljuk nemcsak szóval, de tetteink által is. Erőnk végső megfeszítésével kell dolgoznunk népünk megváltásán, el kell hordanunk a hegyeket, amelyek a galut és a szabadság között merednek. Ennek a nagy munkának egyetlen instrumentuma van ma: a Keren Hajjeszód. Ennek az instrumentumnak megerősítésére kell buzdítanunk minden testvérünket, népünk minden igazságosan gondolkodó fiát, hogy ennek segítségével véget vessünk a véres színjátéknak, amelynek kétezer év óta mi vagyunk szenvedő hősei.

Lepadatu kultuszminiszter Kolozsváron

Tisztelgő küldöttségek a miniszternél. Az új kultuszminiszter egyforma bánásmódot ígér az egyházaknak. A zsidó hitközségek képviselői a megbontott felekezeti béke helyreállítását kéri a minisztertől

(Kolozsvár, november 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A hivatalos program szerint Alexandru Lepadatu, a kormány új szepmüvészeti és kultuszminisztere kedden délelőtt érkezett Kolozsvárra. Muresan prefektus nagyszabású előkészületeket tett a miniszter fogadtatására, meghívta az összes többségi és kisebbségi egyházak, a különböző kulturális egyesületek, valamint a sajtó képviselőit és ennek volt köszönhető, hogy ma délelőtt tíz órakor mintegy háromszáz főből álló imponáns közönség várta a pályaudvaron Lepadatu miniszter érkezését.

Hivatalos fogadtatás

A pályaudvaron megjelentek az összes egyházak képviselői, a vármegye és a város vezetői, a katonai hatóságok, a román és magyar színészszindikátus, a román művészegyesület, az Erdélyi Irodalmi Társaság, az Astra kulturregységek, a történelmi szobrok bizottsága, Isac Emil művészeti felügyelő, Herbay nyugalmazott tábornok, Barbu Parten könyvtárigazgató és még sokan mások.

A bukaresti gyors, amely Lepadatu miniszter szalonkocsiját hozta, több mint egy óra késéssel robogott be az állomásra. A miniszteri szalonkocsi ajtajából előtűnik Lepadatu miniszter öszes, szikár alakja. Az egybegyűlt közönség lekes hurra-kiáltással ünnepli a minisztert, aki a jelenlévők sorfala között az elsőosztályú váróterembe siet, ahol megkezdődnek a fogadtatások szokásos formái.

Üdvözlő beszédek

A különböző küldöttségek delegátusai zsunfolásig töltötték meg a pályaudvar elsőosztályú várótermét. Elsőnek Utalea polgármester köszönti a minisztert a város polgárságának nevében, majd Muresan prefektus lép elő és lendületes beszéddel üdvözlö a minisztert első hivatalos erdélyi útja alkalmából.

Lepadatu miniszter meghatóttan köszöntö meg a város és megye üdvözlését.

— Jól tudom, — mondotta — hogy a prefektus ur meleg szavait részben annak a személyes barátságunk köszönhetem, amely több mint husz éve áll fenn közöttünk. De biztosíthatom a város és megye polgárságát arról, hogy a működésemmel előlegezett bizalomban nem fog csalódnai, mert minden tölem telhető el fogok követni Kolozsvár és Kolozs megye kulturális felvirágoztatására, amelyhez engem különben is gyengéd kötelek fűznek. Miniszteri ténykedésemmel egyik legfőbb gondja az lesz, hogy Kolozsvár nemzeti, kulturális jellegének kidomborítását előmozdítsam. Nem jelenti ez azonban a többi nemzetiségek kulturális életének háttérbeszorítását. A kultúrában

nem ismerem nyelvi különbségeket és igyekszem minden nyelvű kultúrának szabad fejlődési lehetőséget biztosítani.

Küldöttségek tisztelgése a miniszter előtt

Lepadatu miniszter beszéde után rövid cerelet tartott a megjelentek között, majd autóján a prefektúrára hajtatott. A pályaudvaron megjelent küldöttségek hosszú kocsisorban hajtottak a vármegyeházára, ahol megkezdődtek a kihallgatások. Lepadatu előbb az egyházak képviselőit fogadta.

Elsőnek a görögkeleti egyház tisztelgett a miniszter előtt. Ivan görögkeleti püspök néhány szóval üdvözölte a minisztert, majd arra kérte, hogy jóakarattal intézze el a püspökség kívánságait. Lepadatu miniszter válaszában kijelentette, hogy a legnagyobb jóindulattal fog eleget tenni a püspökség összes kívánságainak, anélkül azonban, hogy az ország egyik vagy másik püspökségét előnyben, vagy hátrányban akarná részesíteni.

A görögkatolikus egyház küldöttsége Darianu esperessel az élén jelent meg. Darianu esperes rámutatott arra, hogy a görögkatolikus egyház a magyar impérium alatt a nemzeti gondolatnak az ébresztője volt s az egyház papjai minden időben legelő járta a román nemzeti érzés terjesztésében. Ma pedig az állam konszolidációjának munkájában a kormány hathatós támogatásra talál a görögkatolikus egyházban.

Lepadatu miniszter kijelentette, hogy ő éppen úgy, mint eddig, ezután sem fog különbséget tenni a két nemzeti egyház között és egyenlő elbánásban fogja részesíteni az összes egyházakat.

A kisebbségi egyházak lojális fogadalma

A kisebbségi egyházak közül legelőször a református egyház küldöttsége jelent meg a miniszter előtt. Nagy Károly püspök az egyház nevében hosszabb nyilatkozatot olvasott fel, amelyben az egyház leszógi, hogy a reformátusok hűséges állampolgárok akarnak lenni, minden erejükkel az új haza konszolidációját akarják szolgálni. A miniszter válaszában megnyugvással vette tudomásul Nagy Károly kijelentéseit. Kijelentette, hogy az egyházak között nem ismer különbséget és annakidején, amikor az egyháznak az államhoz és egymáshoz való kölcsönös viszonyáról szóló törvényjavaslatot fogják tárgyalni, ki fogja kérni a református egyház véleményét is.

A katolikus egyház küldöttségét dr. Hirschler József apátplébános mutatta be a miniszternek:

— A katolikus egyház — mondotta dr. Hirschler — tekintély tiszteletének alapján áll. A katolikus egyház minden időben tisztelte a tekintélyt, De különös tisztelettel viseltetett az egyház mindenkor és viseltetik ma is a trón és kormány iránt. Ezzel szemben az egyház cserében csupán jóindulatot kér a kormánytól intézményeivel szemben.

A kultuszminiszter a katolikus egyház képviselőit biztosította arról, hogy a kormány nem ismer különbséget az egyes egyházak között, ismeri minden egyház kulturális szerepének fontosságát és készséggel siet támogatására minden egyháznak.

Ezután Ferencz József unitárius püspök vezetésével az unitárius egyház küldöttsége tisztelettel a miniszter előtt. Ferencz József üdvözlő beszédében kifejtette, hogy az unitárius egyház évtizedeken keresztül a vallási és a nemzeti békének szószólója volt Erdélyben és tovább is teljesítené magas kulturális hivatását, ha különböző sérelmes iskolarendeleket meg nem akadályoznák missziójában. A miniszter válaszában elismeréssel regisztrálta az unitárius egyház eddigi ténykedését s ígéretet tett arra, hogy az egyház sérelmeit orvosolni fogja.

Zsidók a miniszternél

Az ortodox zsidó hitközség küldöttségét Glasner Akiba főrabbi vezette. Glasner Akiba főrabbi beszédében rámutatott arra, hogy az erdélyi zsidóság lojális érülettel viseltetik a trónnal és a házával szemben, megvan győződve a kormány jóindulatáról és arra kéri a minisztert, hasson oda, hogy az ország megbontott telekezetközi békéje helyreálljon. Lepadatu miniszter kijelentette, hogy minisztersége előtt is és most is több ízben volt alkalmunk érintkezni a zsidóság vezetőivel és a zsidóság lojális érzéseinek őszinteségéről megvan győződve. Ígéretet tett azután, hogy programjához híven a felekezeti békének ügyét fogja szolgálni és mindent meg fog tenni arra, hogy a sajnálatos surlódások elsimuljanak.

A neológ zsidó hitközség nevében dr. Eisler Mátyás üdvözölte a minisztert. Beszédében elpanaszolta, hogy a neológ hitközség egy évvel ezelőtt memorandummal fordult a kormányhoz az antiszemita mozgalmak ügyében, de erre a memorandumra mindeközéig még nem kapott választ. Kifejtette azután, hogy az Országos Rabbiegyesület alapszabálytervezetét a kormány még mindig nem hagyta jóvá és arra kérte a minisztert, hogy intézze el a neológ hitközség kérését. Lepadatu miniszter válaszában kijelentette, hogy csak nemrég lépett hivatalába és csak most kezdte meg a régi ügyiratok revidálását. Ígéretet tett arra, hogy Bukarestbe való visszatérése után azonnal el fogja intézni a neológ zsidó hitközség memorandumát.

Egyházak egymás ellen

Ezek után Lepadatu miniszter az elárvult magyar luteránus egyház küldöttségét fogadta. A magyar luteránus egyház küldöttsége egyetlen volt az egyházi küldöttségek között, amely papja nél-

kül jelent meg. Dr. Fritz ügyvéd, a küldöttség vezetője a minisztert arra kérte, hogy vegye védelmébe a pap nélkül maradt magyar luteránus egyházat. A küldöttség a szász luteránus egyház inrikái ellen panaszkodott. A küldöttség vezetője kifejtette, hogy bár 1918-ig a magyar luteránus egyháznak közös volt a szervezete a szász luteránus egyházzal, a magyar luteránus egyháznak mégis az érvényben lévő törvények szerint joga van az autonóm egyházi élethez. A luteránus egyház a legnehezebb időben egyházi törvényszéknek ítéletével megfosztotta a magyar egyházat papjától, ami katasztrófálisan sújtotta Kolozsvár luteránus magyarjait. Az egyházi küldöttség szóoka ezután bejelentette a miniszternek, hogy még a mai nap folyamán részletes memorandumban fogják panaszaikat és kívánásait a miniszter tudomására juttatni és arra kérte a minisztert, hogy jóakarattal bírálja el az egyház kívánásait. A miniszter kijelentette, nem ismeri még a kérdést, de tanulmányozni fogja és ígéri a küldöttségnek, hogy teljes pártatlansággal fogja hozni döntését.

Alig hagyta el a küldöttség a termet, dr. Schuler vezetésével megjelent a szász luteránusok küldöttsége. Mielőtt még a küldöttség szóoka szóhoz jutott volna, Lepadatu miniszter kijelentette, hogy épp az imént fogadta a magyar luteránus küldöttséget, amely a délutáni órákban részletes memorandummal akarja felkeresni. A szász küldöttség vezetői erre kijelentették, hogy akkor ők is memorandumot hoznak és elhagyták a termet.

Kulturális egyesületek tisztelgése

Az egyházak küldöttségei után a város különböző kulturális egyesületeinek küldöttségei tisztelgett a miniszternél. A küldöttségek özöne között sok olyan küldöttség is felkereste a minisztert, amelyek ügyeinek közül sincs a miniszter reszortjához. Így többek között Jahoda Károly vezetésével megjelent az automobil klub egy három tagú küldöttsége, amely a minisztert kolozsvári utjának alkalmából üdvözölte. Lepadatu miniszter szíves szavakkal köszöntö meg az automobil klub üdvözlését, majd oszálkozásának adott kifejezést, hogy az automobil klubot is üdvözli sorában látja, mert ő se nem autótulajdonos, se nem sportember, se nem milliomos.

A román opera küldöttségét Popovici Bayreuth igazgató vezette. Lepadatu miniszter a küldöttségnek kijelentette, hogy már átvizsgálta a román opera büdzsáját és azt a legminimálisabbnak tartja. Ma azonban még nem tehet pozitív ígéretet, de reméli, hogy a holnapi tárgyalások során sikerülni fog a válságot megoldania.

Ezután a román színészek, a román konzervatórium, a magyar konzervatórium és a magyar színészek küldöttsége tisztelgett a miniszter előtt. Parlágh Lajos, a nagyváradi magyar színház igazgatója memorandumot nyújtott át a miniszternek, amelyben védelmet kért színészeinek kiutasítása ellen. Dózsa Endre az erdélyi irodalmi társaság és a kisebbségi sajtószindikátus nevében üdvözölte a minisztert és rámutatott arra, hogy az erdélyi irodalmi társaság minden időben a kulturalköz-

ledés ügyét szolgálta. A középiskolai igazgatók és tanárok egyesületének küldöttsége után a kereskedelmi és iparkamara népes küldöttsége kereste fel a minisztert. Negrutiu kereskedelmi kamarai elnök a naptáregyesítés ügyében intervenált a miniszternél. Lepadatu miniszter kijelentette, hogy a naptáregyesítéshez csupán az egyházak hozzájárulása szükséges még, amelynek megtörténte után, 1924 október elsejétől kezdve az egyesített naptár lép érvénybe. Evian bankigazgató, a Sfatu elnöke a törvényes munkaszüneti napok revidálását kérte a minisztertől. A miniszter leszögezte, hogy az új tisztviselő-státusz lényegesen csökkentette a hivatalos ünnepeket.

Végül a falvak egyházi küldöttségei terjesztették kívánásaikat a miniszter elé. Délben a Newyorkétermében a város bankettet rendezett a miniszter tiszteletére.

A nemzeti és felekezeti béke pohárköszöntője

A banketten Lepadatu miniszter mondotta az első pohárköszöntőt és a királyi családra üritette poharát. Iván görögkeleti püspök a felekezetek egységéről beszélt, Daian görögkatolikus esperes pedig pohárköszöntőjében a görögkatolikus egyház segítségét ajánlotta fel a többi egyháznak.

Nagy Károly református püspök a lelkiismereti szabadság nevében az egyházak autonómiájának helyreállítását kéri, majd a királyra és a házára üriti poharát. Zombori László a katolikus egyház nevében az állam konszolidációs munkájának támogatását ígéri meg. Ezután Ferencz József unitárius püspök mondott pohárköszöntőt és kijelentette, hogy az unitárius egyház épen olyan lojális, mint a többi egyházak és az unitárius hívők hűséges alattvalói Romániának.

Bianu szenátor pohárköszöntője után Lepadatu miniszter hosszabb beszédben válaszolt az összes pohárköszöntőkre. Kijelentette, hogy a román opera válságát meg fogja oldani. Majd köszönettel regisztrálta a kisebbségi egyházak hűségnyilatkozatait.

A bankett emelkedett hangulatban délután négy órakor ért véget.

Alkotmányozó gyűlés dönt a görög államformáról

Bukarest, nov. 20. Az „Universul“ mai számában interjut közöl Scassis bukaresti görög követőtől, aki rámutatott Venizelosz tegnapi követi levelének fontosságára és kijelentette, hogy nem lehet előre tudni, mit fog határozni az alkotmányozó ülés. Annyi bizonyos, hogy a határozat meg fog felelni a nép érzelmeinek és akaratának.

A franciák lefoglalták Stinnes bányáját

Berlin, nov. 20. A franciák tegnap lefoglalták a Stinnes tulajdonát képező Kostrop melletti Erin-tárnát. A francia bányászövetség közlése szerint a bánya lefoglalása retorzió a tárgyalások megszakításáért, melyet Stinnes váratlan elutazása okozott.

— bele ugrott a mezőbe, földhöz vágta magát, hempergőzött a fűben és artikulatlan hangok robbantak ki melléből, ujjongó hangok, amelyeknek hallatára bárki megértő néző a fájdalomtól talán strva fakadt volna. Ez a gyerek úgy örült, mint egy állat, akinek sikerült az emberek közül elmenekülni.

Myborgban már várt rá az apja és együtt folytatták az utat háza.

Amikor a kocsit megállott a ház kapuja előtt, édesanyja sietett ki, leemelte fiát és szinte ölében vitte be, úgy szoritotta magához sirva nevetve. A nagybácsi is átáljött, régi szokása szerint fülönfogta Jákobot és úgy ripakodott rá:

— No hát, megjött-e már? Aztán mi keresni valója van üneki itten?

De szavait csökkal fejeste be és eközben még jobban megráncigálta a fiu fület. Jákobot szinte sütötte a sok szeretet.

Néhány nap mulott el és azt a mely benyomást, amelyet az első fogadtatás tett Jákobra, újabb feltörekvő érzelék homályosították el.

Odasiertet a kertnek abba a részébe, amelyhez gyermekiségének legkedvesebb emlékei fűződtek. A lugas volt az, amelyben a család sátoros-ünnepkor a szukká-t¹⁾ szokta fölállítani. Itt lepte meg őt régen azok a csapongó kalandos álmok, itt álmolta magát belé abba a gondolatba, hogy hogyan vezeti ő az ő népet a pusztán keresztül, lomsátor alatt keresték menedéket a perzselő nap elől, itt képzelte el magát gyerekebecsvágygal, népe vezéréül és látta magát szent, harsogó szavu profétának.

¹⁾ Szukka: lomsátor.

(Folyt. 10 v)

Országos vendégipari m

(Kolozsvárjától.) December adók Országos S tart Nagyváradon A kongresszuson fog jelenni Marz körülmények közkozásokon a be pénzügyminiszter

Az ország szállodaiparosság nácskozásokon, szes gazdasági a kétszázra rug a nak Nagyváradra helyi vendéglozsi kedelmi csarnokl és iparkamará Nagyváradon távény megalkotás kamarák már k tervezeteket, am töleg egyeztetni lyet a törvényt terjeszteni.

A vendég uszoratórvény is tása ellen volt de most a törvé

A kongres ként a következ

December

igazgatótanácsi kári jelentés. 3 kongresszus kéré készítése. 6. Hé ványok. Déli 1 órakor nagygyűl Elnöki megnyitó kozás. 3. Közse vény. 5. Mérték tása százalékos Luxusadó pausá galom tellenditá lása elleni tiltak

A kongres zárja be.

Az angol m

(London, Georgezsál és Party között ben az ötezer megadóztatását kentésére. A r bányák szocial munkanélkülie tekintetben a kező: a repará tak nemzetköz való kereskede ügyi támogatá many lefegyve szes európai r

A kormá gyarmatügyi r rális párt győz álló kabinetbe a legfontosabb niszteriumot és gyöngye konzer végig a Ruhr- fontosabb ipar nak és rabszol zervatív uralor ményét nyilván nek lealázó hi pedig haszonta új kormány a dennek.

Olasz-s

Róma, ne Rómába érkezett Tribune" párisi ban hire jár, h társával Olaszors vésetét köt. E lenni annak a oiaország és Ju A spanyo először, hogy a jelenlétében ny Albert belga k fogadta.

Manome

Országos vendéglőskongresszus készül Vendégipari munkaadók az uzoratórvény ellen

(Kolozsvár, nov. 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) December ötödikén a Vendégipari Munkaadók Országos Szövetsége nagyszabású kongresszust tart Nagyváradon a város háza közgyűlési termében. A kongresszuson minden valószínűség szerint meg fog jelenni Marzescu igazságügyminiszter és minden körülmények között képviseltetik magukat a tanácskozáson a belügyminiszter, a kereskedelmi és pénzügyminiszterek.

Az ország minden városának vendéglő- és szállodaiiparossága fogja képviseltetni magát a tanácskozáson, amelyekre meghívást kaptak az ország gazdasági alakulatók képviselői. Kérelmezésük száma a delegátusok száma, akiket elvárnak Nagyváradra. Itt az előkészítő munkálatokat a helyi vendéglőszindikátus végzi, karöltve a kereskedelmi csarnokkal. Erdély és Bánát kereskedelmi és iparkamarái ugyancsak ezen a napon fognak Nagyváradon tanácskozni az egységes kamarai törvény megalkotása ügyében. Az egységesítésről a kamarák már készítettek javaslatokat és törvénytervezeteket, amiket itt fognak bemutatni és lehetőleg egyeztetni egy memorandum céljaira, amelyet a törvényt kodifikáló bizottság elé fognak terjeszteni.

A vendéglősök kongresszusán szóba kerül az uzoratórvény is. Eddig csak a törvény végrehajtása ellen volt tiltakozó szavak a vendéglősöknek, de most a törvény ellen készülnek állást foglalni.

A kongresszus részletes programja egyebek között a következő:

December 5-én. Dél előtt 10 órakor zártkörű igazgatótanács ülés. 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Pénztári jelentés. 4. Rendezendő kongresszus kérdése. 5. Délutáni nagygyűlés előkészítése. 6. Helyi sérelmek előadása. 7. Indítványok. Déli 1 órakor társas ebéd. Délután 4 órakor nagygyűlés a következő programmal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Az uzoratórvény elleni tiltakozás. 3. Községi pótdadtörvény. 4. Italmérségi törvény. 5. Mértékhiitelesítés. 6. Rezi megállapítása százalékos alapon. 7. a) Látványosság adó. b) Luxusadó pauszálában való fizetése. 8. Idegenforgalom fellendítése. 9. A szállodai szobák rekvirálása elleni tiltakozás.

A kongresszust este kilenc órakor bankett zárja be.

Az angol munkásság választási programja

(London, nov. 20. Ismeretes, hogy a Lloyd Georgezal és Asquithal szövetséget kötött Labour Party közzétette választási programját, melyben az ötezer fonton felüli ipari vagyont megadóztatását követeli az államadósság csökkentésére. A munkásság követeli továbbá a bányák szocializálását és nagy közmunkákat a munkanélküliek foglalkoztatására. Külpolitikai tekintetben a munkásság követelése a következő: a reparációs kérdés szabályozása, a valuták nemzetközi stabilizálása, az Oroszországgal való kereskedelem kiterjesztése, Ausztria pénzügyi támogatása és végül, hogy az angol kormány lefegyverezési javaslatot tegyen az összes európai népek számára.

A kormányból kilépett Churchill volt gyarmatiügyi miniszter kijelentette, ha a liberális párt győzni fog, az Asquith vezetése alatt álló kabinetben Lloyd George és Grey kapják a legfontosabb tiszteket, vagyis a külügyminiszteriumot és a pénzügyminiszteriumot. A győnye konzervatív kormány nyugodtan nézte végig a Ruhr-konfliktust és a világ egyik legfontosabb ipari központját éhínségnek, leigázásnak és rabszolgaságnak szolgáltatta ki. A konzervatív uralom alatt Anglia nem merete véleményét nyilvánítani, hanem csak az egyik félnek lealázó hízelgéseket mondott, a másiknak pedig haszontalan biztatásokat üzengetett. Az új kormány alatt meg kell változnia mindennek.

Olasz-spanyol katonai szövetség

Róma, november 20. A spanyol királyi pár Rómába érkezett. Ezzel kapcsolatban a „Chicago Tribune” párisi kiadása jelenti, az olasz fővárosban hirtelen jött, hogy Alfonso spanyol király látogatásával Olaszország és Spanyolország katonai szövetséget köt. Ez a szövetség ellensúlyozása akar lenni annak a katonai szövetségnek, melyet Franciaország és Jugoszlávia kötöttek egymással.

A spanyol királyi pár látogatásakor történt először, hogy a pápa az egész bibornoki kollégium jelenlétében nyilvánosan fogadott uralkodót. Tavaly Albert belga királyt is csak magánkihallgatáson fogadta.

Az antant ísmét katonai ellenőrzés alá helyezi Németországot

A nagyköveti konferencia határozata. A jóvátételi bizottság pénteken hallgatja meg Németország képviselőit

(Páris, nov. 20. Az Uj Kelet tudósítójától.)

A nagykövetek tanácsa megegyezésre jutott a szövetségesek katonai ellenőrzésére nézve. Az ellenőrzést már a jövő héten újból megkezdene Németországban, akármilyen is lesz a német kormány errevonatkozó álláspontja.

A nagyköveti konferencián sikerült egyezséget elérni a trónörökös visszatérésének ügyében is. Az egyezség a francia álláspont vereségét jelenti. A szövetséges hatalmak csak figyelmeztetést fognak intézni a német kormányhoz, jegyzékben tudatva, hogy a trónörökös visszatérését a maguk szempontjából veszélyesnek tartják,

de nem követelik a trónörökös kiutasítását és szankciókat sem fognak alkalmazni. Követelni fogják a katonai ellenőrzések haladéktalan újraindítását, de szankcióktól ebben a kérdésben is eltekintenek. Ha a német kormány az antant követeléseit elutasítja, a nagyköveti konferencia új tanácskozássra ül össze.

Páris, nov. 20. A jóvátételi bizottság véglegesen

péntekre tűzte ki Németország képviselőinek meghallgatását.

Az a hír terjedt el, hogy a német birodalmi kormány a minisztériumok főtisztviselőit Párisba küldi, hogy Németország képviselőitében szakértői véleményt mondjanak a birodalom jelenlegi pénzügyi és gazdasági helyzetéről.

München, november 20. Knilling bajor

Választon a német zsidóság

— Berlini levél —

(Berlin, nov. 20. Az Uj Kelet berlini levelezőjétől.) A német zsidóság borzalmas élmények hatása alatt áll. Ami Beuthenben, Münchenben és Berlinben történt, örökre széjjelrobbantotta azokat az ideológiákat, amelyek évtizedek óta mértékadóan határozták meg a német zsidóság politikai állásfoglalását. Az eddigi antiszemita ellenségeskedésekkel szemben a német zsidóságnak belső magatartását háromféle véleményében találta meg: állampolgári jogállapotának érintetlenségében, a német államhatalom objektivitásában és abszolút igazságosságában és abban a meggyőződésében, hogy a kulturmagaslaton álló német nép sohasem fog kelet-európai mintára antiszemita zavargásokig lealacsonyodni.

A német zsidóság ma ennek a három elgondolásának mindegyikében keserűen csalódott: Münchenben v. Kahr, a diktátor az ismeretes kiutasításokig is politikájában lábbal tiporta a zsidó polgárok jogait, Berlinben és Beuthenben a rendőri szolgálat ijesztően mondott csődöt akkor, amikor a tömeg attakot rendezett a zsidók ellen. Altenhausenben, Koburg mellett a kampókereszteseknek a falusi zsidóság ellen irányuló lincselési kísérlete olyan nagyfokú barbárságnak adta tanujelét, amely össze sem hasonlítható Petljura nyugatukrán bandáinak rémtetteivel.

Németországban zsidói ebben a pillanatban a sors csapásaitól még öntudatlanok. Ma már nemcsak szörványos antiszemita excessusokról van szó. Nem, ma már általában arról a tényről van szó, hogy mindez Németországban egyáltalában megtörténhetett! A német zsidó és a német haza! Vajjon nem vette volna sértésnek a német zsidó, ha valaki valamikor németországi pogromlehetőségekről beszélt volna? Hogyan, — mondták volna — itt Németországban, ebben a kulturállamban, a kontinens szívében, Kant, Goethe és Schiller országában pogromoktól kellene tartani? Abban az országban, amelynek a háborúban 1813—1918-ig sok ezer német zsidó áldozta fel életét? Abban az országban, amelyet a zsidó polgárok egész a sovínizmusig terjedő hazaszeretettel szerettek? Természetesen mindnyájan látták az utóbbi években az antiszemizmus veszélyes méretű elharapozását, de állandóan azzal nyugtatták meg magukat, hogy csak a csöcselék mozgalmáról van szó, amihez a tulajdonképeni polgárságnak semmi köze sincs és amint az el-

miniszterelnök legközelebb megvált állásától, mert Kahr diktatórikusan minden hatalmat saját személyében egyesít és ezzel a kormányt tétlenségre kárthatja.

Páris, november 20. Rousset ezredes, az ismert katonai szakértő, a „Petit Parisien”-ben feltűnő cikkét irt, melyben kijelenti, hogy Németország megszegte a békeszerződésnek nemcsak a jóvátételre, hanem a fegyverkezésre vonatkozó pontjait is. A német hadianyag-gyárak Szászországban és Oroszországban havonként 500 ágyút állítanak elő. A rendőrség, Reichswer és a nacionalista szervezetek kombattánsainak száma meghaladja a hárommilliót. Ezenkívül más címen újból működik a vezérkar is.

Páris, nov. 20. Poincaré minapi beszéde, melyet Neullyben tartott egy hadiemlék leleplezésén, nagy feltűnést keltett Angliában. Az angol lapok hevesen támadják Franciaországot. A „Daily Express” szerint Poincaré a neullyi beszédben vallotta be először, hogy

Franciaország örökké benn akar maradni a Ruhr-vidéken.

Poincaré ugyanis kijelentette, hogy Franciaország mindaddig nem távozik a Ruhr-vidékről, amíg biztonságban nem érzi magát. A nagy angol lap szerint az angol kormány szembehelyezkedik az ilyen politikával és utasítja párisi nagykövétét, hogy szembeszálljon a további területmegzállásoknak a gondolatával.

lénséges nyomás jobban és jobban erősödött, a német zsidók jórésze azzal áltatta magát, hogy mindez csupán a kívülről felismerhető zsidók és a „keleti zsidók” (Ostjuden) ellen irányul és az ezektől való eltávolodás elegendő a veszély elhárítására.

Igy reménykedtek, vizsgálták, filozofáltak és politizáltak mindaddig, míg a hihetetlen megtörtént: Berlinben és Beuthenben bántalmazták a zsidókat, Münchenből zsidókat üttek ki, csak azért, mert zsidók. A helyzet világos, az ütés mindegyik zsidónak szól, akár nyugati, akár keleti. Senkisémondhatja: a zavargások nem én ellenem irányultak, hanem a keleti zsidók ellen. Hitler eléggé világosan megmondotta, hogy legelső sorban az óslakó zsidókra, az úgynevezett „tisztességes zsidókra” akart sujtani. Ez sikerült is. Az antiszemizmus szívében sebezte a német zsidóságot. Nagy fájdalom van a német zsidóságnak, a polgártársaiban való bizalom összeomlásának a fájdalma. És gyászol most Németország, hallatlan nyomorát a pogromok szégyene is tetézi.

A német zsidóknak a lelkében az utóbbi hetek eseményei súlyos sebet égettek bele, amely sohasem fog behegedni. Németország a hazája volt a német zsidóknak, a cionista sem beszélt Németországról úgy, mint a gólszról, az ő szívéhez egyformán közelített Németország és Palesztina. Gazdanépről és vendégnépről beszélni blaszfémianak tetszett előtte.

Ez azonban már mind elmúlt és sohasem is jöhet vissza. A német zsidók reménye összetört és alig-alig hallható, yetlen hangot, amely szót emel a jogaiért. Néhány kiutasítást vissza lehetne vonni, a pogromokat rendőrileg el lehetne nyomni, de mit használ mindez? A féken tartott gyűlölet kevésbé elriasztó, mint a nyílt üldöztetés? A német zsidóság rábredt a valóságra. A körülmények olyan helyzet elé állították, amely vigasztalhatatlan, de tettekre serkentő. Németország zsidói az első lépésben már túl vannak. Főlöleges vitatkozások és határozatok nélkül egységfrontba tömörültek a fenyegető veszéllyel szemben, egymás életének, jogának és szabadságának kölcsönös védelmére, fiatalok és öregek, nyugati és keleti zsidók különbség nélkül. Ez azonban csak az első lépés és végeredményben csak külsőség. De a lelkek mélyén mindent legyűrő erővel megindult az átalakulás, amely az eddig tetőző német zsidóságot feltarthatatlanul sodorja a zsidó nemzet gondolat felé, amint azt Herzl Tivadar próféta látással már negyedszázaddal ezelőtt oly félelmetes biztossággal megjósolta. Dr. F. R.

Városról városra — két nemzedék között

III.

Különös vándorút ez: önmagát találja meg az ember. Pedig szinte szomorú már ez a folytonos változás. Minden erdélyi város zsidósága más és más. Mintha nem is egy földrészen élnénk. Mindegyik önmagába zárt, elvonatkoztatott életű. Mintha a gettófalak az egyes városok zsidóságát még most is elzárnák egymástól. Ahány város, annyiféle a zsidósága. Talán csak annyiban közösek, hogy mindenütt ezzel kezdik:

— Hja, a mi városunk nem olyan, mint a többi. A mi zsidóink csak maguknak élnek és a közügyekkel alig törődnek.

De azért valójában mindenütt megtaláljuk a mi embereinket. Lelkes zsidó testvéreinket, akik minden gondolatukkal beolvadnak a zsidóság közös sorsába, munkára és áldozatra készek. Csak valahogyan az idők kikoptatták az önbizalmukat és maguk se tudják mit hogyan tehetnek a zsidóság összességéért.

Talán külön tanulmány tárgya lehetne annak megállapítása, hogy a más népekkel való együttélés miképpen formálta ki az egyes városok zsidóságát. És egész különös: nem mindenütt fogott a jó példa és különösen ott nem, ahol ez a példa valóban jó volt. Ime itt vannak a szász vidékek, melyek zsidósága, talán az egy Nagyszabent kivéve, messze elmaradt abban a kulturális munkában, melyben a szászok valamennyi ittélő nép, különösen pedig a kisebbségek számára példaképpen szolgálhatnak. Pedig csak a kitünő szász intézményeket kellene lemásolni: a Nachbarschaftok precíz rendszerét, a Musik és Gesangvereinek, a Bühnovereinek stb.

Nagyszabentben

azonban más a helyzet. Ott a zsidóság valóban bensőséges kulturális életet él. Egy teadélután műsorát hallgattuk végig: kifogástalan volt. Pompástrió, melynek primjét Rose tanítvány játssza: Ferencz Etelka, ki vendégségben van itthon. Nagyívűű fiatal muzsik, körül még sokat fogunk hallani. Egy fiatalember — szebeni fiú, ki Frankfurtban dramaturgiát tanul — Straucher E. Moritz Rosenfeld verseket olvas fel művészi teljességgel. A lányegylet elnöknője Révész Béláné a jiddis irodalomról olvas fel olyan mélyen járó tanulmányt, hogy azt azonnal el is kértük kulturális osztályunk számára terjesztés céljából. Schwarz Mici és Ferencz Reska zongorajátéka is messze túl van a dillettánszón.

És mialatt ez a kedves „kamara-műsor“ lezajlik, valami egész különösöt láttunk. A hölgyek kis munkakosarakat vesznek elő és kézimunkálnak. Haydn Chopin zene, Rosenfeld versek alatt jümperek készülnek s hogy még teljesebb legyen a kötetke: már zsidó motívumú kézimunkák. Hetenként ül így össze a zsidó leányegylet és ügylet minden hét nemcsak a kézimunkákba hoz fejlődést, de a lelkiekbe is. Nem nehéz megtudni, kik a leglelkesebb munkásai a lányok összejövetelének: Márk Etus, Schickler Regina, a Schui leány, Grünfeld nővérek, Helfmann Ella, akik valóban érdemeket aratnak, társnőikkel együtt, hogy az ország Aviva-lányai megismerjék a nevüket. De megtudjuk azt is, hogy dr. Neumann Vilmos vezetésével alatt pompás énekharva alakulaban.

Amíg a nők ilyen komoly kulturális munkában veszik ki a részüket, a férfiak se tétlenek. Az erdélyi zsidó mozgalomnak mindig oly agilis és becsületesen éles ellenzéke: Lukács Aladár főmérnök, otthon a legszelidebb ember, csupa munka, csupa lelkesedés. Itthon más a házi ellenzék: Antal Sándor dr., aki olyan fulmináns beszédet mondott az egyre készített zsidó iskola ügyében, hogy nemes heve mindenkit megindított. A nagyszabenti zsidóságnak és mindannyiuknak méltó büszkesége: Révész Béla dr., aki nemcsak elsőrangú szakember, — ideggyógyorvos, természetudós (az állatok intelligenciájáról szóló tanulmánya ragyogó szakmunka), — de a legnagyobb orientalista, aki arab, perzsa nyelveket ép oly tökéletességgel beszéli, mint az angolt, franciát. Valóságos polyhistor s emellett a legnagyobb humoru ember. Ez a humor valódi zsidó sajátosság, annyira mély, hogy szinte már melankolikus.

Nagyszabentben a zsidómozgalom körzeti székhelye. Élére Mátyás Lázár dr. került, kiből különösen az országos Palesztina-munka nyert kitünést. Mellette agilis munkagazda: Hönig Rezső dr., Eliás Mór dr., Grünberger József, a Sonderling fiú és az agilis körzeti titkár: Gerenday Béla biztosítják a most megalakult körzet értékes munkásságát.

A körzet alelnökéül Ritter Salamon dr.-t (Brassó) és Marton Béla bankigazgatót (Nagyvárad) választották meg, a zsidó mozgalom két régi, kipróbált harcosát.

Nagyszabentben zsidóságának már történelmi tradíciói vannak. Egy alacsony és mégis emeletes házban valamikor „Judenherberge“ volt. Zsidó éjszakára csak itt húzódtak meg, a nemes város urainak különös kegye alapján. Ma már csak emlékek ez a Judenherberge. Ma már nem megtűrték a zsidók Nagyszabentben, de olyan értékei a városnak, hogy méltán képviselhetik népünket a szászok és az Astra régi kulturális városában.

Medgyes

is szász város, talán a legtisztábban az. Német szón kívül alig hall egyebet az ember. A zsidóság szinte kizárólag így beszél. De a német példából mást alig vett át: legfeljebb a munkának azt a pompás szellemét, mely a földgáz isteni áldásával ma már valóságos gyárvárossá tette Medgyest. Egyik nagyon öszinte megyes barátnak mondta:

A szászok még csak nem is antiszemiták. Lenéznek bennünket. És méltán. Bühnvereinknek Frank Wedekind darabokat játszik, pompás könyvtárak, kulturális egyesületeik vannak. Mi meg halott életet élünk. A zsidó kulturális életnek szinte semmi nyoma...

Sajnos, sok volt az igazság ebben. Mert remélhetőleg csak volt: Itt is a fiatalság az, amely a kulturális munka élére állott. És elsősorban a lányok, a fiatalasszonyok. Deutsch Simonné vezetésével megalakult az Aviva, mely komoly kul-

Botrány a magyar nemzetgyűlésen

Egy örült lemondásra szólította fel a Bethlen-kormányt. Nem tárgyalták az Ulain-ügyet

(Budapest, nov. 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kéthónapos szünet után ma ismét összehívották a magyar nemzetgyűlés érdemleges munkára. Az első ülésre, mely már napirendje miatt is formális jellegű, nagy vihart vártak az Ulain-ügy körül. Ez azonban elmaradt, mert az ülés előtt gróf Bethlen István miniszterelnök teljesítette a fajvédők küldöttjeinek: Gömbös Gyulának és Eckhardt Tibornak azt a kérelmét, hogy az Ulain-ügyben addig-

ne szólaljon fel a Házban,

amíg a mentelmi bizottság nem határoz Ulain kiadatásáról.

Ez különben már befejezett tény volt. Nagy Emil igazságügyminiszter a nála tartott értekezlet után arra a meggyőződésre jutott, hogy az Ulain-féle bűnyegnek a rögtönítélő bíraskodás szabályai szerint való lefolytatása nem indokolt, hanem rendes bíróság ítélkezése alá tartozik. A miniszter utasította a királyi ügyészséget, amint a nemzetgyűlés felfüggeszti Ulain Ferenc mentelmi jogát,

haladéktalanul nyújtsa be a vádiratot

a rendes büntetőbírósághoz és sürgesse a főtárgyalás mielőbbi megtartását. A vád szerint Ulain a büntetőtörvénykönyv 157. szakaszában körülírt lázadás bűncselekményére való szövetkezést követett el s miután a szövetkezést a már megtett előkészületek súlyosbítták, annak büntetése kettőtől öt évig terjedhető államfogház.

Napirend előtt Gömbös szót kért és kérte, hogy a mentelmi bizottság

legkésőbb egy héten belül terjessze elő jelentését Ulain ügyében.

Ehhez a miniszterelnök is hozzájárult és hangoztatta, közérdek, hogy ez az ügy minél előbb tisztázódjék. Gömbös ezután röviden bejelentette, hogy Ulain mentelmi jogát megsértették, mert amikor a komáromi határánál felcartóztatták és iratait elvették, rögtön szabadon is engedték és csak később — értesülése szerint — felsőbb parancsra tartóztatták le, tehát nem in flagranti.

Ezután a napirend megállapítására került sor. A nemzetgyűlés munkáját ekkor

kinos botrány zavarta meg.

A második emeleti katonai egy férfi felugrott és harsányan lekiáltotta a tárgyalóterembe:

— Én meg azt mondom a magyar nemzet nevében, hogy a Bethlen-kormány mondjon le.

A parlamenti teremőrök azonnal előáll-

turális munkához fogott. Hetenként összejöveteleket tartanak, zsidó kézimunka „kötőkéket“ megfelelő programmal. Sajnos: ez az egyedüli női munka. A nőegylet halott; az elnöknője özv. Grünfeldné már rég megérdemelt nyugalomba vonult s azóta nincs aki vezesse.

Medgyes zsidóságából két olyan család fejlődött ki, mely hivatott arra, hogy a demokráta világban is a mi „patricius“ családaink közé számítsanak. Az öreg Citron Fülöp alacsony sorból a maga erejéből küzdötte fel magát s ma bérnyára világhírű. Régi vágása, józan gondolkodása zsidó, kinek legtöbb vágya, hogy „Citron alapítványt“ hozzon össze, melyből zsidó iskolát építené és tartana fenn. Fia, aki a hitközség elnöke, most külföldi uton van, de nem feledkezik meg erről az iskolaalapítványról sem és alig két olyan nagyobb üzletet, melyben ez az alapítvány néhány százalékkal ne szerepelne. Bizony, ha minden zsidó így gondolkodna, akkor nem okozna nagy gondot iskoláink elhanyagolt ügye.

A másik nagy család a Mayer Deutsch féle. Az öreg Reb Mayer nemcsak messze földön híres talmudtudós, de híres jó ember volt. A mostani zsidómozgalom élére Medgyesben Reb Mayer egyik fia, Deutsch Simon került, kinek minden lelkesége a Palesztina-munkáért való. Ugy érezzük, hogy Medgyesben, ahol pedig „hideg zsidók“ laktak, végre megindul az igazi bensőséges zsidó élet és akkor valóban a magas kultúrételt élő szászok előtt nem lesz okunk a szégyenkezésre. Végre komoly munkára érik az eddigi harcosok dr. Heilper Lajos, Goldstein Mór és a többiek táradhatatlan buzgalma, Medgyes zsidósága is kivészi a részét a zsidóság kulturális közösségéből és a Palesztináért való áldozatok meghozásából. sz. b.

tották a közbeszólót. Kihallgatásakor megállapították, hogy a rendező Bányó József kereskedő. Minden mondatát ájtatos „dicsértesék“-kel végezte. Megállapították, hogy vallási térbolyban szenved. Azt állította, hogy belső kényszer ösztökölte a közbeszólásra. Adták a rendőrségnek.

Budapest, november 20. A központi demokráta körben Vázsonyi Vilmos elnökletével értekezlet volt, amelyen a liberális ellenzék összes vezetői megjelentek, hogy a nemzetgyűlésen tanúsítandó magatartásukat megbeszéljék. Legbátortobban azokat a teendőket beszélték meg, amelyek az Ulain-féle puccsal vannak kapcsolatban. Az értekezletről Vázsonyi nyilatkozott a „Pesti Napló“-nak és kijelentette, hogy az ellenzék Ulain letartóztatásában nem látja a mentelmi jog megsértését.

A liberális ellenzék azon lesz, hogy mellékuira ne tereljék a dolgot.

A puccs-ügyben a liberálisok úgy a minősítést, mint a nyomozást erélytelennek tartják és körökben az a határozott vélemény alakult ki, hogy az Ulain-ügyet ép úgy ellapostják, mint ahogy az eddig előfordult politikai bűncselekményekkel tették.

A szociáldemokrata párt parlamenti frakciója is foglalkozott az Ulain-üggyel, de az értekezletről nem adtak ki jelentést.

— Jugoszláviában is pénzkrisis van. Belgrádból jelentik: A horvátországi gyáriparosok szövetsége gyűlést tartott, amely a katasztrófálisul való pénzühinnnyal foglalkozott. A hitelmegvonások és a mai pénzühinnnyal teljes tehetatlenségre kárhoztatja az ország iparát. A nagy iparvállalatok nem dolgozhatnak, mert sem a munkások fizetésére, sem a nyersanyagok beszerzésére nincsen pénzük. A gyáriparosok szövetsége határozati javaslatot fogadott el, amelyben követeli a legutóbbi évek folyamán Belgrádban létesített közgazdasági intézmények decentralizációját. A határozati javaslat kifogásolja, hogy a régi, önálló jogkörű intézményeket irgalom nélkül kifizosztották, anélkül, hogy Belgrádban ezekkel egyenlő értékűeket tudtak volna létesíteni. Az egész országra kiterjesztették a szerbiai patriarchális közgazdasági rendszert és nem gondoltak arra, hogy az országgrészek közgazdasága modern és jól bevált gazdasági adminisztráció mellett nőtt nagygyá. A határozat kiemeli, hogy a belgrádi intézkedéseknek a merev bürokratizmus és a pártérdekek érvényesülése a fő jellemvonásai és ezek miatt drága pénzen szerzett közbenjárás nélkül lehetetlen valamit elérni.

Az Uj Kelet az napilapj Felelős szerkesztője: Dr. Rádor P. hirdetés

Harc a vendégipar

(Kolozs jártól.) Ismét mány az Erdétén érvényb törvénnyel ki dégipari Mun élénken tiltak kor a kormán ugyanakkor amely a váro teszi, a falval gáltatja ki az vezetőndő tör

A szöve ma is érvény alá vennék, az italmérök s

A tiltak Az 188

hogy egy sze látlan kimérés annak idején és egyenes ut hogy a több hivják fel ny zül melyiket engedélyeket nek a végre vetségének si tolatni. E ter hatályba hely történt.

Az egy nosai rendszer csapláros, ava be üzlethelyis mellett vezeti rezsijét és ka delmének 10 engedélynek minden fard emberek, akik nukért, s amo saját cégértük mérési engedé rülmények kö

Azért, odaláncolja eg körükbe. Jog az állam kon a kisiparos ke érdekei megk egyenél több engedélynek ha arra igényjog nak adják ki.

— Ma közüzemeit? össze Kolozs Ezalkalommal vetésének d okozzák, am bevételei nem a villamosmü időben elég ráfizetés mel szintén nem fizetés évről tanácsos mos egyes üzemel tanácsból fü embereket, ak értők ártó ut közelebb ala jesztik a belt

— Adó böll jelentik: vette, hogy zési bizottsá ron, Marosvá szömlási biz

Flegler Gy. Cluj Müipari festő és tapétázó vállalat. :: Legmodernebb szobafestés, zománccfényezés és mázolás Legújabb tapéták! Féregirtás!

Hetenként összejeveleteket a „kötőkéket“ megfelelő az egyedüli női munka. elnökje özv. Grünfeldné ugolomba vonult s azóta

ból két olyan család fej- arra, hogy a demokrata „családaink közé szá- a Fülöp alacsony sorból fel magát s ma bérnyára zozan gondolkodásu zsidó, egy „Citron alapítványt“ lo iskolát építene és tar- község elnöke, most kül- eledkezik meg erről az es alig köt olyan nagyobb pitvány néhány százalé- t, ha minden zsidó így okozna nagy gondot isko-

d a Mayer Deutsch féle, sak messze földön híres ember volt. A mostani yesen Reb Mayer egyik t, kinék minden lelkes- rt való. Ugy érezzük ig „hideg zsidók“ laktak, bensőséges zsidó élet és kultúrétet élő szászok szegyenkeszre. Végre addigi harcok dr. Heil- és a többiek táradhatat- dósága is kiveszi a ré- közösségből és a Pa- meghozásából. sz. b.

ülésen Nem tárgyalták

hallgatásakor megáll- aró Bánffy József ke- át ájtatos „dicsértes- apították, hogy vallási állította, hogy belső zbeszólásra. Átadták a

20. A központi de- ri Vilmos elnökletével a liberális ellenzék ösz- hogy a nemzetgyűlé- tásukat megbeszéljék. teendőket beszéltek. féle puccsal vannak etről Vázsonyi nyilat- ak és kijelentette, hogy ztatásában nem látja sét.

azon lesz, hogy eljék a dolgot.

isok ugy a minősítést, lennek tartják és kö- vélemény alakult ki, gy ellaposítják, mint gy politikai bűncselek-

pénzkrízis van. Bel- rcsági gyáriparosok szü- mely a katasztrófálissá ott. A hitelmegvonások s tehetetlenségre kár- A nagy iparvállalatok a munkások fizetésére, zésére nincsen pénzük. határozati javaslatot eteli a legutóbbi évek ett közgazdasági intéz- A határozati javaslat álló jogkörű intézmé- sztották, anélkül, hogy lo értékűeket tudtak zásra kiterjesztették a zászági rendszert és nem zágárszék közgazdasá- dasági adminisztráció rozat kiemeli, hogy a herev bürokratizmus és a fő jellemvonásai és zett közbenjárás nél-

Féregirtás!

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánsági zsidóság napilapja

Felelős szerkesztő: Dr. Marton Ernő

Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás meg- jelölésével engedjük meg.

Előfizetési árak: Egy hónapra 60 lei, negyedévre 170 lei félévre 320 lei, egész évre 620 lei.

Romániában és külföldön az „Uj Kelet“ részére kizárólag Radler Publicitate (Bucuresti, Str. Gen. Berthelot 1.) hirdetési iroda vesz föl hirdetéseket.

Harc az italmérsi törvény ellen

A vendégipari munkaadók a törvény revízióját követelik

(Kolozsvár, nov. 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ismételten hirdettünk róla, hogy a kormány az Erdély, Bánát és a kaposalt részek területén érvényben lévő italmérsi törvényt a regáti törvénnyel kívánja helyettesíteni. Ez ellen a Vendégipari Munkaadók Országos Szövetsége már most élénken tiltakozik. Helytelennek tartja, hogy amikor a kormány szesztilalmi rendeleteket ad ki, ugyanakkor olyan törvényt akar életbeléptetni, amely a városokban az italmérsést teljesen szabaddá teszi, a falvakban pedig a helyi hatóságoknak szolgáltatja ki az italmérsőket. Szerzett jogokat a bevezetendő törvény nem ismer.

A szövetség helyénvalóbbnak tartaná, ha a ma is érvényben lévő italmérsi törvényt revízió alá vennék, de a revízió közben hallgassák meg az italmérsők szervezetének képviselőit.

A tiltakozás egyébként így hangzik:

Az 1889. t.-c. 25. §-a határozottan kimondja, hogy egy személy nem lehet birtokában több korlátlan kimerési engedélynek. A Consiliul Dirigent annak idején kiadott rendelete már tovább megy és egyenes utasítást ad a pénzügyigazgatóságoknak, hogy a több italmérsi engedélyek tulajdonosait hívják fel nyilatkozattételre, hogy engedélyeik közül melyiket akarják megtartani s a főlös számú engedélyeket 30 nap alatt vonják be. E rendeletnek a végrehajtását az erdélyi nagyiparosok szövetségének sikerült 1920. évi november 15-ig kitoltni. E terminus rég lejárt, de a rendelkezés hatályba helyezése végett semmi intézkedés nem történt.

Az egyenél több italmérsi engedély tulajdonosi rendszerint a szesz- és sörgyárosok. Ezek csaplóros, avagy számolós vendéglősöket állítanak be üzlethelyiségekbe, akik teljes felelősségük mellett vezetik az üzletet, viselik annak terheit, rezsijét és kapják a kiszolgáltatott ital nyersjovelmének 10 százalékát, míg a több italmérsi engedélynek korlátlan urai 90 százalék hasznot minden fáradság nélkül tesznek zsebre. Ezek az emberek, akik keservesen megdolgoznak kis hasznukért, számolhatnak e azzal, hogy valamikor a saját cégérük alatt tulajdon nevükre szóló italmérsi engedéllyel üzhessék iparukat? Ilyen körülmények között bizony erre nincs módjuk.

Azért, mert a gyárosoknak ez az eljárása odaláncolja egzisztenciájukat szoroson az ő érdek- körükbe. Joggal kérdezzük, megengedhető-e, hogy az állam koncessziója ily üzérkedés tárgya legyen a kisiparos kárára? Az agyonanyagotott szakma érdekei megkívánják, hogy a revízió alkalmával az egyenél több engedély tulajdonosától a főlös számú engedélyek haladéktalanul vonassanak be és az arra igényjogosult szakmabeli, hivatásos kisiparos- nak adják ki.

Magánkezelésbe adják Kolozsvár közüzemeit?

A pénzügyi osztály most állította össze Kolozsvár város jövő évi költségvetését. Ezalkalommal kitűnt, hogy a város költségvetésének deficitjét javarészen a közüzemek okozzák, amelyekre a város ráfizet. A vízmű bevételei nem fedezik a kiadásokat, ugyszintén a villamosművek bevételei sem, sőt ez az utóbbi időben elég rosszul működő üzem kétféle ráfizetés mellett dolgozik. A gazdasági üzemek szintén nem gyümölcsöznek, úgy hogy a ráfizetés évről-évre gyarapodik. Moga pénzügyi tanácsos most azt a tervet vetette fel, hogy az egyes üzemek vezetésével bizzanak meg a városi tanácsától független, tehetséges és szakképzett embereket, akik ne legyenek kitéve hozzá nem értők ártó utasításainak. Moga javaslatát legközelebb alapos tárgyalás alá veszik és fölterjesztik a belügyminiszterhez.

— Adófelszámamlási bizottság. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium tervbe vette, hogy a bukaresti központi adófelelbe- zési bizottságon kívül Kolozsváron, Temesvá- ron, Marosvásárhelyen és Nagyváradon adófel- számamlási bizottságokat szervez.

Kétmilliárdnyi lejtét szabadul fel Budapesten

Feloldják az erdélyi városok és egyesületek Magyarországon levő vagyonát. Tárgyalják a bankfiókok felállításának, a határforgalom és a levéltárak kicserélésének ügyét. A bukaresti román-magyar tárgyalások programja

(Bukarest, november 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A román-magyar tárgyalások napi- rendjén szerepelnek a román alattvalóknak bu- dapesti bankoknál lévő letétei, amelyek összege több mint kétmilliárd lej. A kormány kérni fogja az összegek felszabadítását, valamint egyes erdélyi városoknak magyarországi bankoknál lévő letéteinek kiadását is. A magyar delegáció viszont a magyarországi állampolgároknak Ro- mániában lévő vagyoni likvidálásának a ren- dezését kívánja. Mindezeket a kérdéseket a pénzügyi albizottság tárgyalja, amelynek elnöke Georgiu pénzügyminiszteri államtitkár.

Megbeszélésre került az egyes erdélyi kul- turális egyesületek Magyarországon maradt va- gyonának szabaddátétele is, így például a „Gojdu“ kulturális egyesület budapesti nagy ingatlanainak zár alól való mentesítése. További tárgyat képezi a konferenciának a történelmi okmányok kölcsönös kicserélése, a forgalom problémája és végül a bankfiókok felállításának az ügye.

Semmi esetre sem kerül megvitatás alá a román-magyar kereskedelmi szerződés, mert mindkét delegációnak csak korlátolt megbiza- tása van a vitás kérdések megoldására.

— A munkaadók és lakók szövetségei- nek képviselői a pénzügyi bizottságban. A Munkaadók Szövetségének kolozsvári csoportja, a Háztulajdonosok Szövetsége és a Lakók Szövetsége közös beadványt írtak a városi tanácshoz, mely- ben kérték, hogy megbízottainknak adjanak helyet a pénzügyi bizottságban. Az egyes szövetségek nyolc- nyolc taggal kívánnak képviselve lenni a bizottság- ban, amely a kérvényt tegnap tárgyalta. A pénzü- gyi bizottság a polgárság kérését indokoltan találta és elhatározta, hogy e kérést pártolólág ter- jeszti a prefektus elé.

— Milyen föltételekhez van a Creditul Industrial hitelle kötve. Bukarestből jelen- tik: A Creditul Industrial legutóbbi ülésén hozott határozatában kimondta, hogy a hitelnyújtásra vo- natkozó kérvényeket már december elsején elfogadja. A hitelfolyósítás időpontja azonban 1924. június elseje. Hitelt csakis a legnagyobb szoliditás és a legmegindokoltabb szükség esetén nyújtanak, ennek ellenében a kamatlab alacsony lesz. Hitelkijárást ki lesz zárva, kizárólag ipari vállalatok vagy azok törvényesen igazolt képviselőinek kérvényeire fele- nek. Az igazgatóság határozatai alapján kétféle kölcsönt fog a Creditul Industrial nyújtani és pedig: 5 évre szóló jelzálogkölcsönt 9 százalék kamat mellett és 6 hónapos kölcsönöket 10 száza- lék kamat mellett; ezek iparhitel formában nyuj- tatnak, ezenkívül az intézet személyes hitelre is nyújt kölcsönt egyszerű aláírásra, vagy giró mellett. Pénztári jegyek kibocsátásától a Creditul Industrial egyelőre el fog tekinteni.

— Elítélték Rosenthal bukaresti ügyvéd támadóját. Bukarestből jelentik: Vasile Bolnav, ügyvédet, aki egy perben inzultálta Rosenthalt a bukaresti ügyvédi kamara egyik vezetőjét, 15 ezer lej pénzbírságra ítélték. Az ügyvédi ka- mara, amelyet a tegnapi tárgyaláson Mirescu dékán képviselt, felebbezett az ítélet súlyosbí- tása végett.

— Befejződtek a haditengerészeti manő- verek. Bukarestből jelentik: November 15-én fejeződtek be a nagy haditengerészeti manő- verek, amelyeket a Fekete-tengeren és a Dunán tartott a román flotta. A dunai manővereket Gavrilescu admirális és Niculescu ellentenger- nagy vezeti, a tengeren lefolyt hadgyakorlatok vezetője pedig Scodrea admirális volt.

— Nem helyezik szabadlábra a buka- resti nemzeti színház aligazgatóját. Bukarest- ből jelentik: Livescu, a színházak volt aligaz- gatója, akit három héttel ezelőtt letartóztattak, kaució ellenében szabadlábrahelyezését kérte. A vádtanács elutasította a kérést és így Livescu to- vábbra is fogva marad.

— A nagyváradai forgalmi hivatal főnö- kének öngyilkossága. Ma délelőtt fél kilenc órakor megrendítő öngyilkosság történt a kolozs- vári pályaudvaron. Nagy László nagyváradai for- galmi hivatali főnök a Nagyváradról érkező reg- geli gyorsvonat elé vetette magát. A teljes menet- sebességgel robozó gyorsvonat három darabra szelte a szerencsétlen forgalmi főnököt. A holt- testet ma délelőtt átszállították a törvényszéki or- vostani intézetbe. A megindított vizsgálat eddig még nem tudta megállapítani az öngyilkosság okát.

* Ha gummi-övszert vásárolunk, ne fogad- junk el mást, csak „Ollá“-t.

— Városi kezelésbe veszik a bukaresti mozikat. Bukarestből jelentik: A főváros tanácsa elhatározta, hogy temesvári mintára városi keze- lésbe veszi át az összes mozgósínházakat. A ta- nács ebből nemcsak tekintélyes jövedelmet remél, hanem kulturális célokat is kíván szolgálni.

* Elsőrendű bukk, tölgy és hántott tűzifa, aprított és vágott a legolcsóbban Janovitz Vilmos tűzifafaragásban kapható. Cluj, Str. Enescu. (Gyufagyár-u.) Telefon 127 és 918.

— Uj államtitkárság a földmivélségi minisztériumban. Bukarestből jelentik: A király aláírta azt a rendeletet, amely szerint a földmive- lésügyi minisztérium kebelében uj államtitkársá- got kreálnak a földosztás végrehajtására.

— A kolozsvári Árvagondozó uj vezetö- sége. Vasárnap délután tartotta rendes évi köz- gyűlését a Zsidó Árvagondozó kolozsvári csoportja dr. Leitner Fülöp elnökletével. A titkári és pénz- tári jelentést Szilágyi Adolf tanár tartotta meg s azután megejtették a választásokat. Az uj vezetö- ség a következő: ügyvezető elnök dr. Leitner Fülöp, társelnökök Rosenzweig Antal és Farkas József, alelnökök Rózsa Mór és Gyárfás Dezső, titkár Szilágyi Adolf, pénztárnok Bosán Géza, ellenőrök Guttmann Péter és Gombos Benő. A választmány tagjai: Bosán Gézáné, Farkas Jakabné, Frischmann Pálné, dr. Glasner Izsákné, Gutfried Adolfné, Kertész Mártonné, Leichter Ernőné, Mar- kovics Farkasné, Mózesné Rendes Sarolta, dr. Neu- feld Jenőné, Nasch Lázárné, Pikkell Samuné, Rosenthal Gyuláné, Salamon Jakabné, Sajovits Náthánné, Sipos Jenőné és Szabó Jenőné.

— Eljegyzés. Hartmann Olga Cluj és Leit- mann Ernő Cluj jegyesek. (Minden külön értesí- tés helyett.)

— Hevesi Piroska hangversenye. Hevesi Piroska zongoraművész, aki idei első klasszikus hangversenyével nagy hatást váltott ki, most még nagyszabású programmal lép a közönség elé a II-ik romantikus estélye keretében. A hangverseny november 26-án este 8 órakor lesz az unitárius kollégium disztermében. Műsorán Brahms, Schu- mann, Schubert, Chopin, Rachmeninoff, Rubin- stein legszebb művei szerepelnek. Az estély iránt máris érthető nagy az érdeklődés. Jegyek Le- pagenál kaphatók.

— Zsarolásért egyévi elzárásra ítelt detektív. Demian Romulus kolozsvári sziguranca- detektívet azzal vádolták, hogy a hivatalos hatal- mával visszaélve, kisebb-nagyobb pénzüsszegeket zsarolt ki, egy esetben pedig lopást követett el. Prezent Salamon kereskedő egy évvel ezelőtt el- vesztette farkaskutyáját. A kereskedő a kolozsvári lapok útján közzétette, hogy a kutyája elveszett, a megtaláló azonban nem jelentkezett. A kutyát Demian detektív találta meg, aki akkor sem akarta visszaadni a tulajdonosnak, mikor az bebizonyította, hogy a kutya az ő tulajdona. Demian detektív azt állította, hogy a kutya az övé s mikor a ke- reskedő azzal fenyegette meg, hogy feljelenti, a detektív Prezentet a sziguranára idézte s ott kö- lönböző módon bántalmazta, sőt óráját is elvette. Prezent Salamon megtette a feljelentést a detek- tív ellen s az ügyészség elrendelte a detektív letartóztatását. A vizsgálat lefolytatása után a kolozs- vári törvényszék elé került az ügy, amely Suciu tanácselnök elnökletével kedden tartotta meg a főtárgyalást. A tárgyaláson Demian detektív ta- gadta a terhére rótt bűncselekményeket. Ügyés a tanukihallgatások lefolytatása után súlyos büntetést kért Demian ellen és vádbeszédebeu ki- kifejtette, hogy példaadás okából is szükséges a sziguranca detektív megbüntetése. A bíróság egy- évi fogházra és háromévi hivatalvesztésre ítélte a magáról megfélekedett detektívet. Demian, feleb- bezett az ítélet ellen, az ügyész pedig súlyosbí- tásért.

Nussbaum József bizományi ügyben hala- déktalanul jelentkeztek.

* Kirándulásnál nélkülözhetetlen a Diana sósborszesz, izmaink legjobb ápolója. Ügyeljünk a Diana névre.

* Külön méret után rendeléseket vállalunk ugy angol mint francia kivitelben legújabb divat szerint, „Venus“ divatruház Unio-utca.

* Legjobb írógépek Lepage nál Cluj.

**KÖTÖTT ÁRUK
LEGOLCSÓBB
BEVÁSÁRLÁSI FORRÁSA**

HELIOS

Főtér 7.

Szvetterek, kötött ruhák, jumperek, sálak, harisnyák és keztük. Jumpergyapjuk minden színben

Eredeti gyári árak!

**KARÁCSONYI
GYERMEKJÁTÉK KIÁLLÍTÁS NOV.
20-ÁN NYILÍK MEG**

INGYEN
sehol sem kaphat

kötött kabátot,
harisnyát,
férfiinget,
férfi divatárut,
porcellánárut,
üvegárut,
játékárut,
böröndárut

azonban majdnem

INGYEN
ezen cikkeket beszerezheti a

**PÁRIZSI
ÁRUHÁZBAN**
Cluj, Wesselényi-utca 12.

MINDEN
CIKKBEN ÁLLANDÓ SZABAD
KIÁLLÍTÁS

**Leszállított
árak!**

HARISNYA,
KEZTYÜ ÉS
KÖTÖTTÁRU
KÜLÖN-
LEGESSÉGEK
EREDETI
GYÁRI ÁRBAN
ÁRUSITTAT-
NAK

BLATT

**Leszállított
árak!**

KÖTÖTT-
SZÓVOTT
ÁRUHÁZA
CLUJ
KOLOZSVAR
FÖTÉR 13.
SZÁM
ALATT

Allami tisztviselőknek külön engedmény!

KÖZGAZDASÁG

Vagonygyárt építenek Ujvidéken. Belgrádból jelentik: A „Ferrum“ vagonygyárt vezetőse elhatározta, hogy Ujvidéken egy nagy és modern vagonygyárat létesít, melyben több mint három ezer munkást alkalmaznak. A gyár építéséhez körülbelül husz-huszonöt hold földterület szükséges és ezt a földet a gyár a várostól akarja megvásárolni. A gyár vezetőse már érintkezésbe is lépett a városi tanáccsal a földvásárlás ügyében. A kérdéses földterület árát a városi tanács a legkedvezményesebben fogja megállapítani. Az eddigi tárgyalások a város vezetőse és a Ferrum-gyár kiküldöttjei között eredményesek voltak és kilátás van arra, hogy a legközelebbi napokban már meg egyezésre kerül a sor.

A mai valutapiac

A Zürichi nyitáskor ma a francia valuta 30.15-ről 30.90-re emelkedett, ami a tegnappal szemben az értékek lényeges olcsóbbodását hozta magával. Meglepetést hozott Newyorknak a zürichi tőzsdenyitáskor három és fél ponttal való esése és az angol fontnak körülbelül tizenhárom pontnyi emelkedése. A forgalom elég élénk volt, nagy kínálat mellett mérsékelt kereslet.

A kolozsvári valutapiacra ma az árak így alakultak: osztrák korona 345-353, magyar korona 160-170, szokol 575-585, svájci frank 35.00-35.25, francia frank 10.80-10.95, dollár 202-204, font sterling 875-880, olasz lira 8.80-8.85, dinár 2.35-2.40.

November 20-án 100 lejért fizettek Kolozsvárt:

- 8800-9000 külf. magyar koronát,
- 16000-17000 belf. magyar koronát,
- 0.107-8-0.110.9 font sterlinget,
- 10.20-10.35 francia frankot,
- 2.87-3.10 svájci frankot,
- 0.47-90-0.51-00 dollárt,
- 8.80-8.85 olasz lírát,
- 34500-35300 osztrák koronát,
- 16.20-16.70 cseh koronát.

Valutapiac november 20-án:

Bukarest. Valuták: Napoleon 765, márka —, leva 150, török lira 120, font sterling 880, francia frank 1140, svájci frank 36.00, olasz lira 890, drachma 320, dinár 220, dollár 205, lengyel marka 150, osztr. korona 28.5, magyar korona 70, cseh korona 590.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Newyork 575.5-

Zsák z Ponyva

Vétel! Eladás!

Kölcsonintézet, javítóműhely saját cégjelzésű berendezéssel

Albala Izsó Timișoara

II., Piata Traian 2. szám. Sürgőnyim: Albala Timișoara-Fabrica Interurban telefon 60

Ha művészi kivitelű

butort, zongorát

akár venni, ne akarja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg a

SZÉKELY ÉS RÉTI

ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RESZV.-TÁRS. butortermelt

Asztalosok furniárszükségleteiket legolcsóbban itt szerezhetik be

Megkezdődött

a nagy
karácsonyi és ujévi
vásár!

Az összes női kötött kabátok, női ruhák, gyermekruhák, sálak, sapkák és szvetterek stb. stb.

5%, 10% és 15%-kal
olcsóbban árusítanak szabott gyári árak mellett.

"SPORT"

Calea Regele Ferdinand 16.

576, London 2489-2494, Páris 30.90-31.05, Milano 2492.5-2490, Prága 1670-1670, Budapest 300-300, Belgrád 635-635, Bukarest 290-290, Varsó 250-250, Bécs 81.75-85.5, Berlin —.

Miért késik a francia kölcsön. Bukarestből jelentik: Az „Argus“ közlése szerint a petróleumkoncessziók fejében telveendő 500 millió frankos kölcsön tárgyalásai jelen pillanatban szünetelnek. A lap értesülése szerint a tárgyalásokat azért nem folytatják, mivel a francia konzorcium, amely a kölcsönt nyújtaná, megállapította, hogy a kölcsön évi amortizációja sokkal nagyobb, mint az állam felajánlott petróleumjuttalékainak jelenlegi évi értéke és ezért külön garanciákat kér a kormánytól. Fentartással közli ugyancsak az „Argus“, hogy a román kormány, amely már kész volt aláírni a kölcsönre vonatkozó tranzakciót, azért huzódzik ettől, mert rájött, hogy az „Union Banques Parisiennes“ csoportban, amellyel a tárgyalásokat folytatta, helyet foglal a Royal Dutch, a világhírű angol-holland petróleumcsoport is, amely egy kebelebe tartozó román társaság révén már rendelkezik Romániában petróleumkoncessziókkal. A pénzügyminiszter nem tartja helyesnek, hogy ha egy kézben tulságos sok jog összpontosulna a román petróleum felett.

SPORT

Nem módosítják a Károly-kupa szabályait. A Comitetul Central értesítette a kerületet, hogy Károly trónörökös nem járult hozzá az általa adományozott serleg kiírási szabályainak módosításához. Ennek fogva a kisorsolt mérkőzések a sorsolás sorrendjében kötelező módon lejátszandók. Ezek szerint Kolozsvár válogatott csapatának ebben az évben még le kellene játszania a nagyváradi és bukaresti válogatottakkal kisorsolt, de elmaradt mérkőzéseit.

Országos vívóverseny Nagyváradon. December 8-9-én kerül eldöntésre az NSE országos vívóversenye, amelyen előreláthatólag a legkitűnőbb vívók adnak egymásnak találkozót. A Haggibbor tagjai közül Vincze mérnök vesz részt a versenyen, amelyen a vívóakadémián mutatott formája alapján győzelmi esélyekkel indul.

KAC—Universitatea. A vasárnapi válogatott után újból megkezdődnek a bajnoki mérkőzések, amelyeknek hátralevő sorozata nem áll egyébből, mint az Universitatea elmaradt mérkőzéseinek lejátszásából. November 25-én a KAC—Universitatea bajnoki játéka kerül eldöntésre.

Valutát és Devizát

a legolcsóbban ad, a legmagasabb áron vesz a

Kereskedelmi Hitelintézet
Kolozsvár, Főtér 20. Telefon 40 és 228

Ékszervásárlás bizalom dolga!!!

Arany és ezüst órákat,
ékszereket és dísz tárgyakat

FENYŐ ÉS BRAUNFELD

világvárosi ékszerüzle'tében
vásárol legelőnyösebben

Cluj, Piata Unirii 15
Telefon Interurban 643

Omaga, Schaffhausen és Longines órák főlerakata

Róka, kelme, **Szörmefestés,**
vegytisztítás legszebb kivitelben

a
KRISTÁLY

nál Cluj. Telefon 500. Bővebb felvilágosítás az összes fiókokban

Kalapcsomagoló Hútpackpapír
fehér és színes, Lepagenál Cluj. Kérjen ajánlatot

Szerda, 1923 november 21

SZÍNH

A RO

Szerda: Sám...
Péntek: Sába...
Vasárnap délu

A MAO

Szerda: A vö...
Csütörtök: A...
Péntek: Kék...
Szombat délu...
Vasárnap d. u...
Vasárnap este...
Hétfo délután...
Hétfo: Három...
Kedd: Három...
Szerda: Három

Select

november 21

mentális tör

Sheff hatalm

Liane Hayd,

Lubinszky st

nak orgái e

spanyol mag

ványos film.

Uránia

A halott ár

násban. Zelli

egyik legnag

dító tárgyu,

műfaj remek

Apolló

Unus, a he

dordráma a

szerpeben az

Harry Piel.

híhetetlenül

Tisz

Szep

Az

Ka

1498

P

Bat

mer

Női egész

Női félelpt

Férfi egész

Füncipő

Bárony k

Gyár

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A ROMÁN OPERA HETI MŰSORA

Szerda: Sámson és Delila.
Péntek: Sába királynője.
Vasárnap délután: Tosca.

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Szerda: A vörös szenvedély.
Csütörtök: A nagymama.
Péntek: Kék mazur.
Szombat délután: Nagymama.
Szombat este: Három a tánc.
Vasárnap d. u. 3 órakor: Nebántsvirág.
Vasárnap este 8 órakor: Három a tánc.
Hétfő délután 3 órakor: Nagymama.
Hétfő: Három a tánc.
Kedd: Három a tánc.
Szerda: Három a tánc.

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó (v. Egyetem-mozgó): Szerdán, november 21-én *Borgia Lukrécia*. I. rész. Monumentális történelmi dráma 6 felvonásban Harry Shefi hatalmas regénye nyomán. Főszerepekben Liare Hayd, Conrad Weidt, Anita Berber, Tibor Lucinszky stb. IV. (Borgia) Sándor pápa udvarának orgiái és borzalmasságai. A három szilajverű spanyol mágnás rémtettei. Páratlanul festői és látványos film.

Uránia-mozgó: Szerdán, november 21-én, *A halott árnyéka*. Szenzációs nagydráma 6 felvonásban. Zelnik Frigyes, a hallhatatlan filmművész egyik legnagyobb kreációja. Mélységesen megrendítő tárgyú, mesterien kidolgozott dráma. A drámai műfaj remekműve.

Apolló-mozgó: Szerdán, november 21-én: *Unna, a hegyek királya*. I. rész. Izgalmas kalanddráma a harminciak életéből 8 felvonásban. Főszerepben az amerikaiak legnagyobb filmművésze, Harry Piel. Minden képzeletet messze felülmúló, hihetetlenül izgalmas filmóriás.

Tisztit, frissit, felüdtt,
Szeplőt tüntet, bőrt puhít
Az arcbőrt megfehériti
Kaiser-Borax
a valódi.

PÉNZT

takarít meg, ha

Bata cipőt visel,

mert legtartósabb és legolcsóbb

Női egész bagaria cipő	390-től
Női félcipő	340-től
Férfi egész cipő	540-től
Félcipő	240-től
Bársony kivágott cipők ára lei	310-től

Gyári lerakat: Cluj, Fótér 9.
Eredeti gyári árak!

Mellékfoglalkozás!

Azon zsidó vallású utazók, akik orth. kóser füstölt húsrú provízió ellenében való eladására vállalkoznak, jelentkezzenek. **Eljovits & Comp.** orth. kóser húsrúgyára, Sibiu Kappel hirdetés

BUTORŰVEGEKET, TÜKRÖKET

Lloyd 1470
Barok, csillag és virágcsiszolással, valamint adott rajzok után művészi kivitelben készít **HUNWALD**, üvegciszolda és tükörgyára CLUJ-KOLOZSVÁR, Str. Vlahuta (volt Bolyai-utca) No. 3. Hibás tükröket újra fonsoroz

Fénymásolópapír **LEPAGENÁL**
a pozitív, negatív
Tegyen próbarendelést!! Cluj

Figyelem a nagy vashid sarokra!
A címre figyelfen
Aranyat, platinát és drágaköveket a legmagasabb árban beváltak. Legolcsóbb bevásárlási forrás ékszerekben, órákban, dísz tárgyakban
Markovits Bernát ékszerész

Telefon 81. **Ládagyár** Fiókhely: Egeres
Mindennemű ládákat és fadóbozokat összeszegezett és szétszedett részeken megrendelésre azonnali készit és szállit a legolcsóbb nappi áron 1361
Sajovics és Lebovits fákerekesedés és ládagyár Cluj, Strada Cernanji (volt Kajántól-ut) 1 szám

Önmaga ellen vét, ha nem Nagy és Szilágyi-
nál festeti és tisztittatja ruháját. Cluj, gyár Strada Baritiu (volt Malom-utca) 4. Felvételi helyek: Kosuth Lajos-utca 36. és Galamb-utca 23. szám alatt

Longines

7 nagydij - 4 millió eladott óra

Külföldi likőr- és pezsgő-különlegességek kaphatók **LUCULLUS-nál** Oradea-Mare Bémer-tér. 1392

Sándor Ágoston Utoda

cégnél békebeli női és férfi hórkeztük újra kaphatók

★

Férfidivatkülönlegességek! Férfi fehérneműeket
mérték után vállaltunk

Írógépek

és kellekek állandóan nagy választékban. Javításokat legolcsóbban vállalok.
Finkler Antal Cluj, P. Mihai Viteazul (v. Széchenyi-tér) 40. sz. Telefon 493.

Faaprító baltákat

szijhajtásra raktárról szállit

Transsylvania

Armatura és Gépgyár Rt.
Târgu-Murás-M.-Vásárhely

Vágott és vágatlan tűzifát
vagon, őf- és mázsáttelekben, ugyszintén meszet, cementet és gipszet legolcsóbban szállit a **Calcit Művek R.-T. Cluj** Str. Dragalina (v. Fellegvár-ut) 9. Telefon interurban 11-06 Egy m³ oltott mész 400 lej

Raglánok,

öltönyök, gyermekruhák megérkeztek

M. Neumann

céghez Cluj, Piața Unirei 14.
Telefon 431.

Előírtasos
hitelesített úrmértékeket gyárt
GRÜNWARD JAKAB
bádógaruüzeme, Cluj-Kolozsvár, Piața M. Viteazul (Széchenyi-t.) 13

1923 november 21
Páris 30-90-
Prága 1670-
Belgrád 635-
arsó 250-250, Bécs

a kölcsön. Bukarest-
zlése szerint a petró-
endő 500 millió frankos
lanatban szünetelnek.
gyalásokat azért nem
konzorcium, amely a
otta, hogy a kölcsön
obb, mint az állam
ak jelenlegi évi értéke
er a kormánytól. Fen-
z „Argus”, hogy a
kész volt aláírni a
siót, azért huzódzik
Union Banques Pari-
a tárgyalásokat foly-
Butch, a világhírű
t is, amely egy kebe-
t évén már rendelkezik
sziokkal. A pénzügy-
ak, hogy ha egy kéz-
tosulna a román pet-

Károly-kupa szabá-
értésitette a kerüle-
s nem járult hozzá
kírasi szabályainak
kisorsolt mérkőzések
ző módon lejátszandók.
tott csapatának ebben
zania a nagyváradi és
sorsolt, de elmaradt

Nagyváradon. De-
ésre az NSE országos
thatólag a legkitűnőbb
kozót. A Haggibbor
részt a versenyen,
tatott formája alapján

A vasárnapi válogatott
bajnoki mérkőzések,
nem áll egyébből,
t mérkőzéseinek le-
KAC-Universitatea
re.

és
vizát
gosabb áron vesza
Hitelintézet
Telefon 40 és 229

do!ga!!!
ákat,
yákat
INFELD
ében
b ben
11 15
3

Omega, Schaffhausen és
Longines órák főlerakata

örmefestés,
bb kivitelben
ÁLY
Bővebb felvi-
fiókokban

utpackpapír
uj. Kérjen ajánlatot

APROHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 2 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 3 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szóig — 20 lel. Jellegű hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át. Vidékiek a kívánt címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetésdíjon kívül 2 lel 60 bani bélyegköltésig fizetendő.

Zsidó uri család elfogad teljes ellátásra két vagy három urfi leánygyermekét. Cím a kiadóban. 6534

Kitűnő házikoszt (orth. kóser) olcsón kapható. — Ugyanott zongora bérbeadó. Teleki-utca 6. 6533

Azonnal beköltözhető adómentes modern új két utcára nyíló kertesi családi ház sürgősen eladó kedvező fizetési feltételek mellett. Rákóczi-ut 19.

Jó házból való tanuló fizetéssel felvesz Központi liszt és terményraktár, volt Vulkán (Széchenyi-tér) 6532

Elsőrendű frissen vágott kóser liba és kacsa legolcsóbb napi árban állandóan kapható. Wesselenyi-u. 10. sz. alatt. Zsirbeöntést elvállalunk. 6420

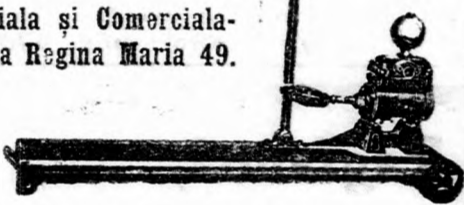
Belvárosban eladó ház, több lakás átvehető. Cím a kiadóban. 1581

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár

Cluj, Calea Regele Ferdinand 19. szám
Telefon interurban 2-13 * Sürgönyc.: Juvaere, Cluj
Ékszerárugyártás, nagykereskedés
Fogószati arany és forrasztó * Arany, ezüst és platina-beváltás
Kienzle és Schwarzwaldi órákban, valamint kinaezüst tárgyakkban nagy lerakat.
Csak viszontelárusítóknak!

Borszivattyúk és sörpincészetek berendezések

kaphatók a
Banca Industrială și Comercială-nál, Cluj, Strada Regina Maria 49.
(volt Deák Ferenc-utca)

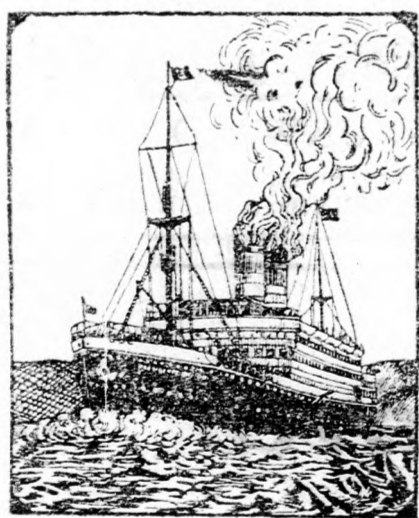

AKI AMERIKA, KANADA, ARGENTINIA, BRAZILIABA

gyorsan, kényelmesen, olcsón, biztosan és direkt akar utazni, az írjon azonnal

COSULICH LINE

București, Calea Grivitei 181.

Levelezés az összes nyelveken. Utasok szállítása modern kettőcsavarú gyorsgőzösökön. Tengeri utazás tartama csak 7 nap Nagy, levegős kabinok 2, 4 és 6 személy részére. Kitűnő ellátás. Számos köszönőírás.

Kérjen azonnal prospektust.

ROSENZWEIG ANTAL

héber könyvkereskedése
CLUJ-KOLOZSVÁR, P. MIHAI VITEAZUL 38

ספרים מלימוד מיוחדים תפילין ציצית קפאליך אונד פיר ישיבות אונד תלמוד תורה אין ספורטען לאנגער פאן אללער איינשיכטיגע גמרות צום ביליגסטען פרייען אנגרא דעטייל *

Leobersdorfer Maschinenfabriks

A. G.
Bécs mellett.

Eredeti szabadalmazott DIESEL-MOTOROK

1000 lóerőig rendelés szerint
200 „ azonnal raktárról

Viziturbinák 10.000 lóerőig.

Vezérképviselet:
W. G. BOX SHALL.
Műszaki iroda Bukarest, Str. Academiei 30
TELEFON 31-34. Táviratcím: TELEFON 31-34. BOXALL BUCURESTI

Ngomdák Dobozgyárak Könyvkötészetek figyelmébe!

Képviseljük:

Typograph G. m. b. H. Berlin:
Universal „B” típusú szedőgépek és alkatrészek
Frankenthal Schnellpressenfabrik, Frankenthal: kö és könyvnyomdagépek, körforgó (rotációs) gépek
Heidelberger Schnellpressenfabrik, Heidelberg: automatikus kiszolgálású tégely gyorsajtók

Chr. Mansfeld, Leipzig:
könyvkötészeti és cartonage gépek
Klinghard-sche Schriftgisserei u. messinglinienfabrik, Leipzig: cím és kenyerítés, rézliének.

Szállítunk raktárról:
a legkitűnőbb minőségű festéket, hengermasszát, fűződrót és a nyomdaiparban használt összes anyagokat.

Technica R.-T. Tg.-Mureș

Sürgönycím: Technica. — Telefon 3-36

Elegáns hölgy

tudja, hogy keeses és könnyű járás csak
BERSON-GUMMISARKON és GUMMITALPON lehetséges.

Berson-Gummisarkot és Gummitalpat

tétessen cipészével még ma a cipőjére,
soha mást nem fog viselni.

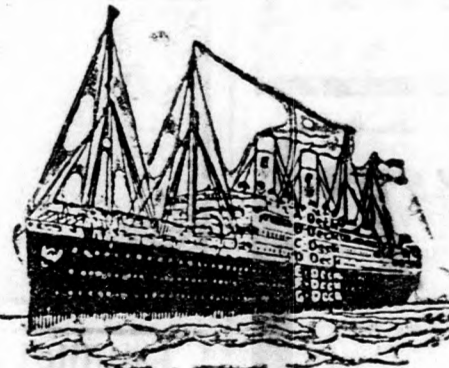
BYRON LINE LONDON

M. Embiricos & Co.

BUCUREȘTI, STRADA PARIS No. 1.

Constanța direct New-York

A legnagyobb tengerentuli luxuszöszökökkel, amelyek Constanța kikötőből indulnak Konstantinápoly, Pireu és Palermo érintésével direct New-Yorkba.

Átszállás, vesztegár nélkül. Az utazás tartama 16 nap tengerentuli luxuszöszössel.

Constantinople 25.000 tonnás
Byron . . . . . 22.000 tonnás
Themistocles . 18.000 tonnás

Az utazás vonalaink a legelőnyösebb, 50 százalékkal olcsóbb és lejben fizetendő. Összes előirt okmányokat az utlevéllel és négy aláírt fényképpel beküldve, a regisztrálást és az amerikai vízum megszerzését még most elvállaljuk. Minden érdeklődő saját jól felfogott érdekében cselekszik tehát, ha bizalommal fordul központi irodánkhoz, ahol bármely információt szívesen megadunk

M. EMBIRICOS & CO., București, Strada Paris No. 1.

Szörméket!

Legjutányosabban
c s a k

Szörméket!

Janki Cluj Strada Universității (volt Egyetem-utca) **1. készit!**

Kadima Nyomda- és Kiadóvállalat R.-T. nyomása Cluj, str. Baron L. Pop (volt Brassay-utca) 10 szám.

FEKESZTŐSÉG,
HIVATAL ÉS NYO

Cluj-Kolozsvár, St.
L. Pop, (Brassay-utca)

Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — Zs. N. Sz.

A kéziratok kizárólag szerkesztőségnek szentelendők. Kéziratok adunk vissz

Cluj-Kolozsvár

AZ

Az erdélyi a tegnapi nappal kezett. Novemb annak, hogy Kö zsidóságának ő mellett kimondó Szövetség megal kék-fehér zászló zsidó ifjúsága és desse az új zsidó tel virágzott ki gel teli, izgalma ményektől terhe támadó új kö körülöttünk élő életberendezked omlottak össze e

ból, forrongott álmok felé loh mények sodráb hogy egyedül é zürzavar közep amelyek eddig kapcsolak, évti máról holnapra, és tétován réve Nem számíthatá ben és ember kényeszer önkény des gondolatát, höz menekültür

A hatalm megrendítő elto zürzavart, régi tak össze és az egyre erősebben meg a nemzeti események közö látszott. A zsidó ról-napra növeke zeti Szövetség alatti a zsidóság sulyt reprezentá parányi idő egy és felelőtlen vá a most lezajlott az erdélyi zsidó delmes utján ahonnan ha vis ket, már nemcs ket látunk a meg látjuk az ö rugókat, amely nyos célok felé mozgalom, ame harcok, küzdelm chanizmusában, jelentős fejlődé Nemzeti Szöve merőben önvé utilitárius célok ságok hivatka zsidóság nagy amelyen az u csak homályosa a festvérekkel

Már a mo programmatiku a divatos wils jog hirdetése v jává. Egy forr vetkezett el. érezte, hogy e sében gyökeres de ezeket a vá szerződésektől, és nemzeti elis felé támasztott új életének fe programot önn seket önmagáv hogy mindaz, ret, amelyet ta